

Informācija pacientam par kaulu smadzeņu analīzi

Hematoloģiskās slimības varētu saukt arī par asins slimībām, jo to gadījumā ir izmaiņas asins šūnās asinīs un to rašanās vietā – kaulu smadzenēs. Tādēļ daudzu hematoloģisko slimību gadījumos ir nepieciešams veikt kaulu smadzeņu, kurās hematoloģiskā slimība ir sākusies, izmeklējumus. Kaulu smadzeņu analīzi visbiežāk veic slimības diagnostikas brīdī, kā arī noteiktu slimību gadījumos – lai izvērtētu ārstēšanas efektivitāti.

Slimniekam kaula smadzeņu analīzi var veikt gan slimnīcā, gan arī ambulatorajā nodaļā. Parasti ir noteikts konkrēts analīzes laiks, kad slimniekam ir jāierodas.

Pirms procedūras ārsts pacientam noteikti pajautās, vai nav alerģija pret kādu no anestēzijas līdzekļiem. Ja ir bijusi, tas noteikti ir jāizstāsta.

Ja pacients lieto kādas zāles, kas mazina asins recēšanu jeb “sašķidrina asinis”, piemēram, aspirīnu, klopidoģrelu, orfarīnu vai varfarīnu, dabigatranu, rivaroxaban vai citu, tad par to arī noteikti jāizstāsta ārstam pirms analīzes veikšanas, vislabāk brīdī, kad kaula smadzeņu izmeklēšana tiek plānota. Asins recēšanas problēmas var radīt arī uztura bagātinātāji, tādēļ par tiem arī ir jāizstāsta ārstam. Iespējams, ka būs jāpārtrauc zāļu lietošana, lai neizraisītu papildu asiņošanas risku kaula smadzeņu izmeklējuma laikā. Zāļu lietošanas pārtraukšanu noteiks jūsu ārsts, kā arī izstāsīs, kad tās atsākt lietot.

Lai paņemtu kaula smadzeņu paraugus, ārstam caur ādu, muskuļu slāni un kaulu jāiedur speciāla adata dobumā kaula iekšpusē, kurā atrodas kaula smadzenes. Kaulu smadzeņu izmeklēšanai tiek izmantotas divas dažādas adatas – aspirācijas adata - tiek paņemts šķidrums kaulu smadzeņu paraugs (līdzīgs asinīm) un biopsijas adata - tiek paņemts kaulu smadzeņu gabaliņš. Bieži, gan aspirācija, gan biopsija, tiek veiktas vienlaikus. Procedūras laikā slimnieks guļ uz sāniem vai uz vēdera, dūriens tiek veikts iegurnā kaula noteiktos rajonos mugurpusē, kur kauls atrodas vistuvāk ādai. Vietā, kur jāizdara dūriens, tiek veikta lokālā anestēzija (līdzīgi kā pie stomatologa). Anestēzijas līdzekli var ievadīt ādā, muskuļos un kaula plēvē, bet kaula iekšpusē to ievadīt nevar. Dažreiz pacienti jūt šo dūrienu un dažreiz kaula smadzeņu atsūkšanas laikā var būt nelielas sāpes, bet tās ilgst tikai dažas sekundes. Ārsts, kas veiks pacientam šo analīzi, vispirms visu izskaidros un pateiks arī, kad viņš veic anestēziju, pārbaudīs, vai anestēzija ir iedarbojusies, kā arī paskaidros, kas tiek darīts pēc tam. Pēc kaula smadzeņu analīzes paņemšanas adata tiek izņemta, dūriena vietai tiek uzlikts sterils pārsējs. Medicīnas māsa lūdz pacientu pagriezties uz muguras, palikt zem pārsēja dūri un vēl 10 minūtes pagulēt.

Pati kaulu smadzeņu izmeklēšanas procedūra ilgst 10 līdz 20 minūtes, bet nepieciešams papildus sagatavošanās laiks pirms un pēc procedūras. Kaula sadzīšana sākas jau uzreiz pēc procedūras beigām un 1-2 nedēļu laikā kauls ir sadzījis.

Kas jāievēro pēc procedūras:

- Daži slimnieki 1-2 dienas pēc biopsijas jūt nelielu diskomfortu šajā rajonā. Ja tas nepieciešams, var lietot pretsāpju tabletes (paracetamolu, analģīnu vai citas). Vairumam pacientu tas gan nav vajadzīgs.
- 24 stundas pēc procedūras nedrīkst iet dušā, vannā, pirtī, peldēties.
- Pārsēju var noņemt nākošā dienā vakarā.
- 1-2 dienas pēc procedūras nepieciešamas atturēties no sportošanas, citām lielām fiziskām aktivitātēm. Nedrīkst celt smagus priekšmetus.

Kaulu smadzeņu izmeklējumi parasti ir drošas procedūras. Komplikācijas ir ļoti, ļoti retas, bet var ietvert:

- Izteikta asiņošana, īpaši cilvēkiem ar zemu noteikta veida asins šūnu (trombocītu) skaitu.
- Infekcija, parasti ādā, izmeklējuma vietā, īpaši cilvēkiem ar novājinātu imūnsistēmu.
- Ilgstošs diskomforts kaulu smadzeņu izmeklēšanas vietā.

Ja 1-2 nedēļu laikā slimniekam parādās kādas no sekojošām sūdzībām, jāgriežas pie ārsta:

- Parādās asiņošana no biopsijas vietas.
- Parādās drudzis (temperatūra virs 38 C).
- Pieaugošas sāpes dūriena vietā.
- Pietūkums, apsārtums vai strutas dūriena vietā.

Informāciju sagatavoja:

Prof. Sandra Lejniece, RAKUS Hematoloģijas klīnikas vadītāja

Gundega Āmara, RAKUS Hematoloģijas klīnikas virsmāsa

Atsauces:

<https://www.mayoclinic.org/tests-procedures/bone-marrow-biopsy/about/pac-20393117> (06.03.2025.)

<https://my.clevelandclinic.org/health/diagnostics/17735-bone-marrow-biopsy> (10.03.2025.)

<https://www.healthinfo.org.nz/patientinfo/29828.pdf> (10.03.2025.)

Ridgeway JA, Tinsley S, Kurtin SE. Practical Guide to Bone Marrow Sampling for Suspected Myelodysplastic Syndromes. J Adv Pract Oncol. 2017 Jan-Feb;8(1):29-39. Epub 2017 Jan 1. PMID: 29900015; PMCID: PMC5995536.

Pēdējo reizi pārskatīts: 2025. gada 24. aprīlī.